

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง สถาบันศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน : กรณีศึกษาพุทธศาสนาในจังหวัดสงขลา ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะกรรมการวัด และประชาชนที่อาศัยอยู่รอบวัดในพื้นที่นอกเขตเทศบาลอำเภอต่างๆ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย เจ้าอาวาส นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล และครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ สามารถแบ่งผลการศึกษาวางออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลการศึกษาในส่วนของสถาบันศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดสงขลา
2. ผลการศึกษาในส่วนของเจ้าอาวาส นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล และครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ผลการศึกษากิจกรรมการทำเรือพระของวัดบางदान ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาศาสนาสถาบันศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาในส่วนของสถาบันศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดสงขลา ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ผล แบ่งออกได้เป็น 6 ส่วน ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลทั่วไป
- 1.2 บทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์
- 1.3 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา
- 1.4 ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไข หรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสถาบันพุทธศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- 1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนากับบทบาทวัดและพระสงฆ์
- 1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์

1.1 ข้อมูลทั่วไป

จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 135 คน สามารถประมวลผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	59	43.7
	หญิง	76	56.3
	รวม	135	100.0
อายุ	ไม่เกิน 25 ปี	19	14.1
	26-35 ปี	51	37.8
	36-45 ปี	25	18.5
	46 ปีขึ้นไป	40	29.6
	รวม	135	100.0
สถานภาพส่วนบุคคล	โสด	42	31.1
	สมรส	87	64.4
	หย่าร้าง	2	1.5
	ม่าย	4	3.0
	รวม	135	100.0
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่าประถมศึกษา	34	25.2
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	34	25.2
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	29	21.5
	ปริญญาตรีขึ้นไป	38	28.1
	รวม	135	100.0

ตาราง 4 (ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ			
	ข้าราชการ	12	8.9
	เกษตรกร	34	25.2
	ค้าขาย	25	18.5
	อื่นๆ ¹	64	47.4
	รวม	135	100.0
รายได้ต่อเดือน			
	ไม่เกิน 4,000 บาท	34	25.2
	4,001-8,000 บาท	69	51.1
	8,001-12,000 บาท	22	16.3
	12,001 บาทขึ้นไป	10	7.4
	รวม	135	100.0
สมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)			
	ไม่เกิน 3 คน	37	27.4
	4-6 คน	83	61.5
	7 คนขึ้นไป	15	11.1
	รวม	135	100.0

หมายเหตุ : ¹ ได้แก่ พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ, ลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการ, รับจ้าง และพนักงานบริษัท

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.3 อีกร้อยละ 43.7 เป็นเพศชาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 37.8 รองลงมาอายุ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.6 อายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 18.5 และอายุไม่เกิน 25 ปี ร้อยละ 14.1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 64.4 รองลงมาโสด ร้อยละ 31.1 เป็นม่าย ร้อยละ 3.0 และหย่าร้าง ร้อยละ 1.5

การศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 28.1 รองลงมาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 25.2 และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 21.5

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพต่างๆ ได้แก่ พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ, ลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการ, รับจ้าง และพนักงานบริษัท ร้อยละ 47.4 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 25.2 ค้าขาย ร้อยละ 18.5 และข้าราชการ ร้อยละ 8.9

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 4,001-8,000 บาท ร้อยละ 51.1 รองลงามีรายได้ไม่เกิน 4,000 บาท ร้อยละ 25.2 รายได้ระหว่าง 8,001-12,000 บาท ร้อยละ 16.3 และรายได้ตั้งแต่ 12,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน ร้อยละ 61.5 รองลงามีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 3 คน ร้อยละ 27.4 และมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 11.1

1.2 บทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

- 1.2.1 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา
- 1.2.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของวัด
- 1.2.3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

1.2.1 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของสถาบันศาสนาในหัวข้อการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, การวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม, หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด, การเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, การเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน สามารถแสดงได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา

บทบาทของสถาบันศาสนา	ระดับความคิดเห็น				รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย	
1. สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	106 (78.5)	25 (18.5)	4 (3.0)	0 (0.0)	135 (100.0)
2. วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ของชุมชนตามหลักศีลธรรม	85 (63.0)	37 (27.4)	13 (9.6)	0 (0.0)	135 (100.0)
3. หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชน ประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และ ประหยัด	73 (54.1)	41 (30.4)	21 (15.6)	0 (0.0)	135 (100.0)
4. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	76 (56.3)	30 (22.2)	29 (21.5)	0 (0.0)	135 (100.0)
5. เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	64 (47.4)	35 (25.9)	36 (26.7)	0 (0.0)	135 (100.0)
6. ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน	51 (37.8)	36 (26.7)	48 (35.6)	0 (0.0)	135 (100.0)

จากตาราง 5 พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนาควรมียบทบาทในการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมาไม่เห็นใจ คิดเป็นร้อยละ 18.5 และเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในการวาง รากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาไม่เห็นใจคิดเป็นร้อยละ 27.4 และเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพที่สุจริต มีความขยัน อดออม และประหยัด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมาไม่เห็นใจคิดเป็นร้อยละ 30.4 และเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 22.2 และเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.5 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 26.7 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 25.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนามีบทบาทควบคุม และกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชน คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.6 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 26.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของสถาบันศาสนาโดยรวมและเป็นรายชื่อ สามารถแสดงได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของสถาบันศาสนาโดยรวมและเป็นรายชื่อ

บทบาทของสถาบันศาสนา	(X)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ส่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	2.76	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม	2.53	0.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด	2.39	0.74	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	2.35	0.81	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	2.21	0.84	ไม่แน่ใจ
6. ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน	2.02	0.86	ไม่แน่ใจ
รวม	2.56	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของสถาบันศาสนาโดยทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทในด้านต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทของสถาบันศาสนาในการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, การวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม, หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76, 2.53, 2.39 และ 2.35 ตามลำดับ และในส่วนบทบาทในการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน และเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่แน่ใจว่าสถาบันศาสนาได้มีบทบาทดังกล่าวอย่างเด่นชัด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.86 และ 0.84 ตามลำดับ

1.2.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของวัด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของวัดในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน, เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร สามารถแสดงได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของวัด

บทบาทของวัดในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	
เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน					
1. เป็นสถานที่ในการพบปะ พูดคุยและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชน	36 (26.7)	60 (44.4)	37 (27.4)	2 (1.5)	135 (100.0)
2. เป็นศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรม ร่วมกัน	48 (35.6)	60 (44.4)	25 (18.5)	2 (1.5)	135 (100.0)

ตาราง 7 (ต่อ)

บทบาทของวัดในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	
เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม					
3. สนับสนุนให้ประชาชนทำนุบำรุง โบราณสถานและโบราณวัตถุ	39 (28.9)	67 (49.6)	27 (20.0)	2 (1.5)	135 (100.0)
4. เป็นสถานที่สืบทอดและแสดงศิลป วัฒนธรรมท้องถิ่น	49 (36.3)	49 (36.3)	33 (24.4)	4 (3.0)	135 (100.0)
เป็นสถานที่ให้การศึกษา					
5. จัดตั้งโรงเรียนภายในวัด	53 (39.3)	38 (28.1)	34 (25.2)	10 (7.4)	135 (100.0)
6. จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	22 (16.3)	44 (32.6)	34 (25.2)	35 (25.9)	135 (100.0)
7. ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน	23 (17.0)	35 (25.9)	44 (32.6)	33 (24.4)	135 (100.0)
8. จัดตั้งหอสมุดประจำวัด	21 (15.6)	35 (25.9)	39 (28.9)	40 (29.6)	135 (100.0)
เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข					
9. มีการรักษา บำบัด พักฟื้นผู้ป่วยทั้งที่ เป็นโรคทางกายและทางจิต เช่น พิษ สมุนไพรรักษา การนวดแผนไทย เป็นต้น	30 (22.2)	33 (24.4)	46 (34.1)	26 (19.3)	135 (100.0)
เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน					
10. ให้สถานพึ่งพิงชั่วคราวและอาหาร แก่ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย	33 (24.4)	46 (34.1)	44 (32.6)	12 (8.9)	135 (100.0)
11. มีการให้บริการยืมวัสดุเครื่องใช้ของ วัด	79 (58.5)	36 (26.7)	18 (13.3)	2 (1.5)	135 (100.0)

ตาราง 7 (ต่อ)

บทบาทของวัดในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	
เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ					
12. ใช้บริเวณวัดจัดงานเทศกาลในวัน สำคัญทางศาสนา	88 (65.2)	36 (26.7)	10 (7.4)	1 (0.7)	135 (100.0)
เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร					
13. เป็นสถานที่ชี้แจงข่าวสาร ทางราชการ	44 (32.6)	41 (30.4)	35 (25.9)	15 (11.1)	135 (100.0)
14. เป็นสถานที่ประชุม ปรึกษาหรือและ ลงคะแนนเสียง	49 (36.3)	38 (28.1)	35 (25.9)	13 (9.6)	135 (100.0)

จากตาราง 7 พบว่า ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดเป็นสถานที่ในการพบปะพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมามีระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.4 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 26.7 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนเป็นศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมามีระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 35.6 ระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.5 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการสนับสนุนให้ประชาชนทำนุบำรุงโบราณสถานและโบราณวัตถุในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมามีระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 28.9 ระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.0 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนเป็นสถานที่สืบทอดและแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติมากและปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมามีระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.4 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นสถานที่ให้การศึกษา โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นภายในบริเวณวัดซึ่งมีระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมา มีระดับการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.1 ระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 25.2 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์อยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมาไม่มีการ ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 25.9 ระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 25.2 และระดับการปฏิบัติ มาก คิดเป็นร้อยละ 16.3 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัย เรียนอยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.9 ไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 24.4 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็น ร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนไม่มีการจัดตั้งหอสมุดประจำวัด เลย คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับ น้อย คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีการปฏิบัติใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.9 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นศูนย์กลางทางสา ธารณสุข โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการรักษา บำบัด พักฟื้นผู้ป่วยทั้งที่เป็นโรคทางกายและทางจิต เช่น พิษสมุนไพรรักษาโรคพิษงูเป็นต้น ซึ่งมีระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 34.1 รอง ลงมา มีระดับการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.4 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 22.2 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 19.3 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นสถานสวัสดิการ สงเคราะห์แก่คนยากจน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการให้สถานที่พักพิงชั่วคราวและอาหารแก่ผู้ไร้ ที่อยู่อาศัยซึ่งมีระดับการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมา มีระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 32.6 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 24.4 และไม่ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีการให้บริการยืมวัสดุเครื่องใช้ ของวัดในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.7 ระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 13.3 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็น ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการให้ใช้บริเวณของวัดจัดงานเทศกาลในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.7 ระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.4 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าวัดในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นสถานประชุมแจ้งข่าวสาร โดยส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีการจัดพื้นที่ให้เป็นสถานที่ชี้แจงข่าวสาร ประกาศของทางราชการ ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.4 ระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าวัดในชุมชนของตนเป็นสถานที่ประชุมปรึกษาหารือ และลงคะแนนเสียง ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.1 ระดับการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของวัดโดยรวมและเป็นรายด้าน สามารถแสดงได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของวัดโดยรวมและเป็นรายด้าน

บทบาทของวัด	(X)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	2.25	0.83	ปฏิบัติปานกลาง
2. เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	2.26	0.82	ปฏิบัติปานกลาง
3. เป็นสถานที่ให้การศึกษา	0.67	1.25	ไม่ปฏิบัติ
4. เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	1.56	1.04	ปฏิบัติปานกลาง
5. เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	2.21	0.80	ปฏิบัติปานกลาง
6. เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	2.56	0.66	ปฏิบัติมาก
7. เป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร	2.02	1.00	ปฏิบัติปานกลาง
รวม	1.69	0.72	ปฏิบัติปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของวัดในด้านต่างๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าวัดมีบทบาทในด้านเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 รองลงมา มีระดับการปฏิบัติปานกลาง ได้แก่ บทบาทในด้านเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน, เป็นสถานประชุม แจ่งข่าวสาร และเป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.26, 2.25, 2.21, 2.02 และ 1.56 ตามลำดับ ในขณะที่เห็นว่าวัดไม่ได้มีบทบาทในด้านเป็นสถานที่ให้การศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67

1.2.3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล, การเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, การส่งเสริมความสามัคคี, การอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, การเป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน, การเป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ สามารถแสดงได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	รวม
สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล					
1. เทศนาและสั่งสอนธรรมในวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา	91 (67.4)	40 (29.6)	4 (3.0)	0 (0.0)	135 (100.0)
2. จัดกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญต่างๆทางศาสนา เพื่อให้ท่านรู้จักเสียสละทำบุญกุศลและบริจาคทาน	80 (59.3)	45 (33.3)	9 (6.7)	1 (0.7)	135 (100.0)

ตาราง 9 (ต่อ)

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				รวม
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	
เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน					
3. ให้คำปรึกษาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาแก่ท่าน	16 (11.9)	61 (45.2)	52 (38.5)	6 (4.4)	135 (100.0)
ส่งเสริมความสามัคคี					
4. ส่งเสริมให้ท่านทำงานเป็นกลุ่ม	28 (20.7)	44 (32.6)	58 (43.0)	5 (3.7)	135 (100.0)
5. เป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดความ ขัดแย้ง	27 (20.0)	47 (34.8)	52 (38.5)	9 (6.7)	135 (100.0)
อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า					
6. จัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งเสริม ความรู้ให้แก่เด็กยากจน	28 (20.7)	43 (31.9)	50 (37.0)	14 (10.4)	135 (100.0)
7. ให้อาหารและที่อยู่อาศัยแก่เด็กกำพร้า	23 (17.0)	43 (31.9)	56 (41.5)	13 (9.6)	135 (100.0)
เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน					
8. เป็นวิทยากรให้ความรู้ในงานต่างๆ เช่น งานไม้ งานปูน เป็นต้น	8 (5.9)	25 (18.5)	66 (48.9)	36 (26.7)	135 (100.0)
เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ					
9. เป็นผู้คิดริเริ่มกิจกรรมต่างๆ	16 (11.9)	30 (22.2)	69 (51.1)	20 (14.8)	135 (100.0)
10. ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการ ดำเนินกิจกรรมของชุมชน	18 (13.3)	38 (28.1)	61 (45.2)	18 (13.3)	135 (100.0)

ตาราง 9 (ต่อ)

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ไม่ปฏิบัติ	รวม
เป็นที่พึงทางจิตใจ					
11. เมื่อท่านมีปัญหาชีวิตท่านขอเข้ารับ คำปรึกษาจากพระสงฆ์	19 (14.1)	37 (27.4)	56 (41.5)	23 (17.0)	135 (100.0)
12. จัดให้มีการนั่งสมาธิ วิปัสสนา	20 (14.8)	45 (33.3)	48 (35.6)	22 (16.3)	135 (100.0)

จากตาราง 9 พบว่า ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการสั่งสอนธรรม และส่งเสริมชาวบ้านให้ทำบุญกุศล โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์มีการเทศนาและสั่งสอนธรรมในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนาในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 67.4 รองลงมามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.6 และระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีการจัดกิจกรรมทำบุญ ในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักการเสียสละ การทำบุญกุศล และการบริจาคทานในระดับที่มีการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 6.7 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นที่ปรึกษา และเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์มีการให้คำปรึกษาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาแก่ชาวบ้านในระดับที่มีการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมามีการปฏิบัติใน ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.5 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 11.9 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการส่งเสริมความสามัคคี โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มในระดับที่มีการปฏิบัติ น้อย คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.6 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนเป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิด ความขัดแย้งขึ้นในหมู่ชาวบ้านในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.8 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 20.0 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการอบรมสั่งสอน เด็ก และอนุเคราะห์เด็กกำพร้า โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่ ส่งเสริมความรู้ให้แก่เด็กยากจนในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.4 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 10.4 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนเป็นผู้ให้อาหารและที่อยู่อาศัยแก่เด็กกำพร้าในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.9 ระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 17.0 และไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการสั่งสอน เทคนิคขั้นพื้นฐานแก่ชาวบ้าน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทเป็นวิทยากรให้ความรู้ในงานต่างๆ เช่น งานไม้ งานปูน เป็นต้น ในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมา ไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 26.7 ระดับการปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.5 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นผู้นำของชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้คิดริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.2 ไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 14.8 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 11.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.1 และระดับการปฏิบัติมากและไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนมีบทบาทในด้านการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้านมีปัญหาชีวิตในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ

27.4 ไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 17.0 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าพระสงฆ์ในชุมชนของตนเป็นผู้จัดให้มีการนั่งสมาธิ วิปัสสนาในระดับที่มีการปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.6 รองลงมา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 ไม่มีการปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 16.3 และระดับการปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 14.8 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์โดยรวมและเป็นรายด้าน สามารถแสดงได้ดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์โดยรวมและเป็นรายด้าน

บทบาทของพระสงฆ์	(X)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	2.71	0.49	ปฏิบัติมาก
2. เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	1.64	0.75	ปฏิบัติปานกลาง
3. ส่งเสริมความสามัคคี	1.73	1.10	ปฏิบัติปานกลาง
4. อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	1.67	0.98	ปฏิบัติปานกลาง
5. เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	1.04	0.83	ปฏิบัติน้อย
6. เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	1.36	0.98	ปฏิบัติน้อย
7. เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	1.41	1.00	ปฏิบัติน้อย
รวม	1.66	0.95	ปฏิบัติปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในด้านการสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล ในระดับที่มีการปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 รองลงมา มีระดับการปฏิบัติปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมความสามัคคี, การอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า และการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73, 1.67 และ 1.64 ตาม

ลำดับ และระดับการปฏิบัติน้อย ได้แก่ การเป็นที่พึงทางจิตใจ, การเป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐานโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41, 1.36 และ 1.04 ตามลำดับ

1.3 กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา ในด้านการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม, การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และการขยายเครือข่ายความร่วมมือ สามารถแสดงได้ดังตาราง 11

ตาราง 11 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา

กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง	ระดับความคิดเห็น				รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย	
การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์					
1. ส่งเสริมบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนแก้ไข เป็นผู้นำชุมชน	50 (37.0)	48 (35.6)	28 (20.7)	9 (6.7)	135 (100.0)
2. ส่งเสริมให้ท่านรู้จักวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน	42 (31.1)	44 (32.6)	41 (30.4)	8 (5.9)	135 (100.0)
3. มีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ท่านทั้ง ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาชีพ เป็นต้น เพื่อสร้างจิตสำนึกและพัฒนา ความรู้	42 (31.1)	24 (17.8)	61 (45.2)	8 (5.9)	135 (100.0)
การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม					
4. ส่งเสริมการปรึกษาหารือ วิเคราะห์ ปัญหาชุมชนร่วมกัน	43 (31.9)	38 (28.1)	50 (37.0)	4 (3.0)	135 (100.0)

5. เปิดโอกาสให้ทุกคนเสนอแนวทาง แก้ไขปัญหา และตัดสินใจแนวทาง แก้ไขปัญหา	แก้ การ	61 (45.2)	32 (23.7)	4 (25.2)	8 (5.9)	135 (100.0)
--	------------	--------------	--------------	-------------	------------	----------------

ตาราง 11 (ต่อ)

กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง	ระดับความคิดเห็น				รวม	
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย		
6. มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการเชิญ ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ หรือมีการ อบรม หรือมีการไปศึกษาดูงาน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ของชุมชน	ผู้ ฝึก	48 (35.6)	40 (29.6)	40 (29.6)	7 (5.2)	135 (100.0)
การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน						
7. ส่งเสริมให้ท่านมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมของชุมชนทุกขั้นตอน		47 (34.8)	30 (22.2)	55 (40.7)	3 (2.2)	135 (100.0)
8. ประสานงานความร่วมมือระหว่าง ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน รวมทั้งองค์กรอื่นๆ ในลักษณะพหุภาคี		42 (31.1)	34 (25.2)	50 (37.0)	9 (6.7)	135 (100.0)
การขยายเครือข่ายความร่วมมือ						
9. ส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ใน ชุมชนเพื่อให้เกิดเครือข่ายความ ร่วมมือ	ใน ร่วม	48 (35.6)	32 (23.7)	49 (36.3)	6 (4.4)	135 (100.0)
10. ส่งเสริมการขยายเครือข่ายความ ร่วมมือไปยังท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในและ นอกจังหวัด		33 (24.4)	36 (26.7)	57 (42.2)	9 (6.7)	135 (100.0)

จากตาราง 11 พบว่า ชาวบ้านเห็นว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในด้านการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา

และวางแผนแก้ไขเป็นผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 35.6 เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 31.1 เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.4 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยว่าสถาบันศาสนามีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้าน ทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาชีพ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกและพัฒนาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 31.1 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 17.8 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในด้านการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมการปรึกษาหารือ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 31.9 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 28.1 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนามีการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา และตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.2 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 23.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ หรือมีการฝึกอบรม หรือมีการไปศึกษาดูงาน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.6 รองลงมาไม่แน่ใจและเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 29.6 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนทุกชั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 34.8 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 22.2 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยว่าสถาบันศาสนามีการประสานงานความร่วมมือระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน รวมทั้งองค์กรอื่นๆ ในลักษณะพหุภาคี คิดเป็น

ร้อยละ 37.0 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 31.1 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 25.2 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ชาวบ้านเห็นว่าสถาบันศาสนามีบทบาทในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือ โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่าสถาบันศาสนาส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 35.6 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 23.7 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่าสถาบันศาสนามีการส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในและนอกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 26.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 24.4 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา โดยรวมและเป็นรายด้าน สามารถแสดงได้ดังตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา โดยรวมและเป็นรายด้าน

กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง	(X)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2.05	0.94	ไม่แน่ใจ
2. การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือก เพื่อดำเนินกิจกรรม	2.14	0.96	ไม่แน่ใจ
3. การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน	1.93	0.97	ไม่แน่ใจ
4. การขยายเครือข่ายความร่วมมือ	1.84	1.04	ไม่แน่ใจ
รวม	1.96	1.05	ไม่แน่ใจ

จากตาราง 12 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยสถาบันศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจะพบว่า ด้านการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาได้แก่ การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชน และการขยายเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14, 2.05, 1.93 และ 1.84 ตามลำดับ

1.4 ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไข หรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสถาบันพุทธศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.4.1 ข้อจำกัดเกี่ยวกับสถาบันพุทธศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ กับชุมชน ได้แก่

1. ความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันศาสนามีน้อยลง เนื่องจากการปฏิบัติตน ของพระสงฆ์ที่ผิดหลักวินัยสงฆ์
2. ข้อห้ามบางประการทางวินัยสงฆ์มีความขัดแย้งกับการปฏิบัติทางการ พัฒนา
3. กิจของพระสงฆ์มีความแตกต่างจากชาวบ้าน
4. ระดับความรู้ และจำนวนพระสงฆ์มีน้อย ไม่สอดคล้องต่อการพัฒนาที่เป็น ไปอย่างรวดเร็วและทันสมัย
5. วัดมีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย นอกจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา
6. กิจกรรมการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่จะใช้สถานที่ราชการทำกิจกรรมมากกว่าจะไปทำที่วัด เนื่องจากมีการกระจายการพัฒนาสู่ท้องถิ่นมากขึ้น
7. ชุมชนขาดงบประมาณในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา
8. สถานภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ให้ความสำคัญทางด้านวัตถุ จึงมีความจำเป็นต้องชวนขอความช่วยเหลือเชิงซีฟ ทำให้ห่างไกลจากการเข้าวัดทำบุญ

1.4.2 แนวทางแก้ไข หรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสถาบันพุทธศาสนากับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ได้แก่

1. ควรให้สถาบันศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ฯลฯ แก่เยาวชน และส่งเสริมเยาวชนในการร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวัน สำคัญต่างๆ
2. ดำเนินกิจกรรมเพื่อเผยแพร่พุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น วันสำคัญทาง พุทธศาสนา บรรยายพิเศษตามสถาบันการศึกษา

3. สถาบันศาสนาควรเน้นเรื่องการปฏิบัติ ฝึกจิต พัฒนาจิตใจมากขึ้น เพราะถ้าชาวพุทธเข้าใจแก่นพุทธศาสนา ชุมชนก็จะมีความเข้มแข็ง และเป็นความเข้มแข็งที่ยั่งยืน อีกด้วย
4. นำเสนอคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน
5. พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน
6. ทำนุบำรุง โบราณสถาน โบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ตลอดเวลา
7. จัดกิจกรรมระหว่างชุมชนและวัดในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามัคคีภายในชุมชน
8. ผู้นำชุมชนควรมีการประสานงานร่วมกับพระสงฆ์เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
9. ควรมีการประชุมร่วมกันเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนากับบทบาทวัดและพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, การวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม, หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยันอดออม และประหยัด, เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน กับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในด้านต่างๆ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

1.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ชื่อสำคัญของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด	135		
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.206*	.016
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.212*	.013
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.265**	.002
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.121	.162
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.286**	.001
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.489**	.000
1.7 เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร	135	.087	.318
2. พระสงฆ์			
2.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.262**	.002
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.235**	.006
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.164	.057
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.220*	.010
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.113	.194
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.149	.084
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.070	.417

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า บทบาทในด้านการสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ชื่อสำคัญของสถาบันศาสนา มีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทใน

ด้านสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา และเป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจนมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ และในด้านการเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

บทบาทในด้านสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล, เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน และอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้าอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรมของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรมของสถาบันศาสนา กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรมของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด			
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.079	.360
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.278**	.001
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.215*	.012
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.035	.687
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.233**	.007
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.277*	.001
1.7 เป็นสถานประชุม แจ่งข่าวสาร	135	.117	.177

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
2. พระสงฆ์			
2.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.110	.203
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.142	.103
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.191*	.026
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.223*	.009
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.072	.409
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.233**	.007
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.046	.595

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า บทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรมของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดในด้านการเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงถึงบทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทในด้านวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรมของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ในด้านส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า และเป็นผู้นำไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงถึงบทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติ ที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัดของสถาบันศาสนากับมิติบทบาท ต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนา ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัดของสถาบันศาสนากับมิติบทบาท ต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัดของสถาบันศาสนากับมิติบทบาท ต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด			
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.133	.125
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.092	.288
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	-.086	.324
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	-.104	.230
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.074	.396
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.298**	.000
1.7 เป็นสถานประชุม แจ่งข่าวสาร	135	.140	.106
2. พระสงฆ์			
2.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.166	.055
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.237**	.006
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.039	.654
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.205*	.017
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.001	.992
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	-.066	.444
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	-.096	.269

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า บทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัดของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านการเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัดของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน และอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด			
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.135	.118
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.188*	.029
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.100	.248
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	-.038	.661
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.126	.146
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.297**	.000
1.7 เป็นสถานประชุม แจ่งข่าวสาร	135	.138	.111
2. พระสงฆ์			
2.1 ส่งเสริมธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.181*	.036
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.256**	.003
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.058	.507
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.163	.059
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.014	.873
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	-.016	.854
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	-.005	.958

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า บทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดในด้านการเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม และเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการ

แสดงบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านสั่งสอนธรรม และส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล และเป็นที่พักพิงและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 17

ตาราง 17 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดและพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด			
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.420**	.000
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.236**	.006
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.123	.154
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	-.067	.437
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.168	.052
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.284**	.001
1.7 เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร	135	.209*	.015

ตาราง 17 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
2. พระสงฆ์			
2.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.258*	.003
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.283**	.001
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.095	.274
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.229**	.008
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.096	.269
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.037	.673
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.021	.807

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า บทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัดในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสารมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทในด้านการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล, เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน และอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการเป็นศูนย์

รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์ สามารถแสดงได้ดังตาราง 18

ตาราง 18 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด และพระสงฆ์

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. วัด			
1.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.381**	.000
1.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.246**	.004
1.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.090	.298
1.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.021	.810
1.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.211*	.014
1.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.252**	.003
1.7 เป็นสถานประชุม แจ่งข่าวสาร	135	.348**	.000
2. พระสงฆ์			
2.1 ส่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.176*	.041
2.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.408**	.000
2.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.189*	.028
2.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.347**	.000
2.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.228**	.008
2.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.318**	.000
2.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.050	.566

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า บทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน, เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ และเป็นสถานประชุมแจ้งข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาท ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล, เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, ส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน และเป็นผู้ไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า และเป็นผู้ไม่เป็นทางการ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล, ส่งเสริมความสามัคคี และเป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนากับบทบาทของวัดและพระสงฆ์โดยรวม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนากับบทบาทของวัดและพระสงฆ์โดยการยุบรวมในทุกด้าน สามารถแสดงได้ดังตาราง 19

ตาราง 19 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสถาบันศาสนากับมิติบทบาทของวัดและพระสงฆ์ โดยภาพรวม

บทบาทของสถาบันศาสนา	บทบาทของวัดและพระสงฆ์			
	วัด		พระสงฆ์	
	ค่าความสัมพันธ์	p	ค่าความสัมพันธ์	p
1. สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	.414**	.000	.203*	.018
2. วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม	.287**	.001	.172*	.047
3. หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด	.016	.849	.039	.650
4. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	.161	.061	.068	.434
5. เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	.220**	.010	.146	.091
6. ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน	.326**	.000	.266**	.002

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 19 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมบทบาทของวัดและพระสงฆ์ พบว่าบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดและพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ บทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดและพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบทั้งในบทบาทของวัดและพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

บทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการเป็นศูนย์กลางรวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการเป็นศูนย์กลางรวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในขณะที่ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพระสงฆ์

บทบาทของสถาบันศาสนาในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดและพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการแสดงบทบาทในด้านการช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

แต่บทบาทของสถาบันศาสนาในด้านหลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด และการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัดและพระสงฆ์

1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม, การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และการขยายเครือข่ายความร่วมมือ กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตาราง 20

ตาราง 20 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. ศาสนา			
1.1 สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	135	.283**	.001
1.2 วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม	135	.217*	.011
1.3 หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด	135	.142	.100
1.4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	135	.113	.193
1.5 เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	135	.147	.089
1.6 ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน	135	.285**	.001
2. วัด			
2.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.300**	.000
2.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.360**	.000
2.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.218	.011

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
2.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.323**	.000
2.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.404**	.000
2.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.132	.127
2.7 เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร	135	.357	.000
3. พระสงฆ์			
3.1 ส่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.131	.131
3.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.586**	.000
3.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.477**	.000
3.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.530**	.000
3.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.360**	.000
3.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.489**	.000
3.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.507**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม และช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนามีบทบาทดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข และเป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์

แก่คนยากจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดสามารถมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าปานกลาง ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, ส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน, เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า และเป็นที่พึ่งทางจิตใจ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนในด้านส่งเสริมความสามัคคี, เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน และเป็นผู้นำไม่เป็นทางการ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

1.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดประเด็นปัญหา และการพัฒนาทางเลือก เพื่อดำเนินกิจกรรม ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดประเด็นปัญหา และการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตาราง 21

ตาราง 21 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความสัมพันธ์	p
1. ศาสนา			
1.1 สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	135	.310**	.000
1.2 วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม	135	.244**	.004
1.3 หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด	135	.186*	.031
1.4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	135	.253**	.003
1.5 เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	135	.308**	.000
1.6 ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติกรรมของประชาชน	135	.314**	.000
2. วัด			
2.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.295**	.001
2.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.344**	.000
2.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.314**	.000
2.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.364**	.000
2.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.392**	.000
2.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.215*	.000
2.7 เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร	135	.381**	.000

ตาราง 21 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
3. พระสงฆ์			
3.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.217*	.012
3.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.393**	.000
3.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.436**	.000
3.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.498**	.000
3.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.350**	.000
3.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.424**	.000
3.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.429**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนาในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนามีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านสั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมของประชาชนมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านวางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม, หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และประหยัด และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการ

การสร้างเสริมความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานประชุมแจ้งข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน และเป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมของกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, ส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน, เป็นผู้ผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการสั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

1.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ของกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ของกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตาราง 22

ตาราง 22 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
1. ศาสนา			
1.1 สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	135	.183*	.034
1.2 วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของ ชุมชนตามหลักศีลธรรม	135	.205*	.010
1.3 หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชน ประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และ ประหยัด	135	.170*	.045
1.4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน	135	.190*	.027
1.5 เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	135	.255**	.003
1.6 ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติ กรรมของประชาชน	135	.243**	.004
2. วัด			
2.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.365**	.000
2.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.285**	.001
2.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.295**	.001
2.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.320**	.000
2.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.337**	.000
2.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.047	.588
2.7 เป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร	135	.395**	.000
3. พระสงฆ์			
3.1 สั่งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.085	.325
3.2 เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.450**	.000
3.3 ส่งเสริมความสามัคคี	135	.446**	.000

ตาราง 22 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
3.4 อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.591**	.000
3.5 เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.511**	.000
3.6 เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.456**	.000
3.7 เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.465**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 22 พบว่า การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนาในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนามีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานประชุมแจ้งข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านการเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม และเป็นสถานที่ให้การศึกษา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, ส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, เป็นผู้ช่วยสั่งสอน

เทคนิคขั้นพื้นฐาน, เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านอบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า และเป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ในระดับปานสูง ส่วนในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน, ส่งเสริมความสามัคคี, เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

1.6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายเครือข่ายความร่วมมือ ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายเครือข่ายความร่วมมือ ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตาราง 23

ตาราง 23 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการขยายเครือข่ายความร่วมมือ ของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ด้านต่างๆ

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
1. ศาสนา			
1.1 สั่งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์	135	.260**	.002
1.2 วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของ ชุมชนตามหลักศีลธรรม	135	.186*	.031
1.3 หลักคำสอนของศาสนาทำให้ประชาชน ประกอบอาชีพสุจริต ขยัน อดออม และ ประหยัด	135	.075	.366
1.4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน	135	.207*	.016

ตาราง 23 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ค่าความ สัมพันธ์	p
1.5 เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	135	.192*	.026
1.6 ช่วยควบคุมและกำหนดบรรทัดฐาน พฤติ กรรมของประชาชน	135	.230	.007
2. วัด			
2.1 เป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน	135	.273**	.001
2.2 เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม	135	.312**	.000
2.3 เป็นสถานที่ให้การศึกษา	135	.340**	.000
2.4 เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข	135	.348**	.000
2.5 เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน	135	.467**	.000
2.6 เป็นสถานจัดการแสดงมหรสพ	135	.096	.270
2.7 เป็นสถานประชุม แข่งข่าวสาร	135	.423**	.000
3. พระสงฆ์			

3.1	ตั้งสอนธรรมและส่งเสริมชาวบ้านทำบุญกุศล	135	.043	.617
3.2	เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน	135	.346**	.000
3.3	ส่งเสริมความสามัคคี	135	.403**	.000
3.4	อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า	135	.451**	.000
3.5	เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน	135	.431**	.000
3.6	เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ	135	.459**	.000
3.7	เป็นที่พึ่งทางจิตใจ	135	.429**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่า การขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนาในด้านตั้งสอนอบรมประชาชนให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์, วางรากฐานการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของชุมชนตามหลักศีลธรรม, เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เมื่อสถาบันศาสนามีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของวัด ในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชน, เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานประชุมแจ้งข่าวสารอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อวัดมีบทบาทดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในด้านการเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรม, เป็นสถานที่ให้การศึกษา, เป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุข, เป็นสถานสวัสดิการสงเคราะห์แก่คนยากจน และเป็นสถานประชุม แจ้งข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านเป็นศูนย์ชีวิตทางสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

การขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กับมิติบทบาทต่างๆ ของพระสงฆ์ ในด้านการเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงแก่ประชาชน,

ส่งเสริมความสามัคคี, อบรมสั่งสอนเด็กและอนุเคราะห์เด็กกำพร้า, เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน, เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ และเป็นทีพึ่งทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาทดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือของกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าปานกลาง ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

1.6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์โดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์โดยการยุบรวมในทุกด้าน สามารถแสดงได้ดังตาราง 24

ตาราง 24 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์โดยภาพรวม

กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง	บทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์					
	สถาบันศาสนา		วัด		พระสงฆ์	
	ค่าความสัมพันธ์	P	ค่าความสัมพันธ์	P	ค่าความสัมพันธ์	P
1. การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	.209*	.015	.500**	.000	.589**	.000
2. การกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่ดำเนินการ	.356**	.000	.478**	.000	.507**	.000
3. การดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชน	.213*	.013	.399**	.000	.599**	.000
4. การขยายเครือข่ายความร่วมมือ	.197*	.022	.497**	.000	.470**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 24 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ พบว่า ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้านการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นการเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดและพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้านการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งเสริมการกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรมในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของสถาบันศาสนา และวัดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้านการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของสถาบันศาสนามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือ เมื่อสถาบันศาสนา วัด และพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของ

สถาบันศาสนามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ที่พบในบทบาทของวัดและพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาในส่วนของเจ้าอาวาส นายองค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล พัฒนาการ ตำบล และครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสวัดต่างๆ ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ดังนี้

1. ด้านประเพณี วัดมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบุญตักบาตร ฟังธรรม เทศนา และเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ เช่น การเวียนเทียน การรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ การทำบุญเดือนสิบ ประเพณีชักพระ เป็นต้น ทั้งนี้ในการทำบุญเจ้าอาวาสได้สั่งสอน อบรมชาวบ้านให้รู้จักการบริจาคทานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความประหยัด กล่าวคือ การทำบุญตามกำลังความสามารถของตน

2. ด้านสาธารณะประโยชน์ เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการสร้างทางเข้าหมู่บ้าน ศาลา อเนกประสงค์ เป็นต้น โดยริเริ่มชักชวนชาวบ้านมาร่วมสร้างสาธารณสมบัติ ในวันสำคัญต่างๆ เช่น สร้างศาลาที่พักผู้โดยสารในวันเฉลิมพระชนมพรรษาเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ

3. การใช้พื้นที่วัดในการประชุม เรื่องการเกษตร การจัดสรรที่ดิน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมาติดต่อกับวัด และประสานงานกับชุมชน เป็นสถานที่ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นสถานที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้ยากไร้ กลุ่มพัฒนาอาชีพ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ศูนย์กลางการเลือกตั้ง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

4. ด้านการศึกษา มีการให้ทุนการศึกษาจากมูลนิธิของวัดแก่เด็กยากจน โดยทุนการศึกษาดังกล่าวได้มาจากดอกเบี้ยเงินบริจาคของวัด นอกจากนี้พระสงฆ์เป็นวิทยากรสั่งสอนอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนในชุมชน โดยการเป็นวิทยากรบรรยายในชั่วโมงเรียนรวมทั้งบริจาคหนังสือธรรมะแก่โรงเรียนในชุมชน

5. ด้านการพัฒนาชุมชน ให้ความสำคัญและส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยเน้นความรักและความอบอุ่นในครอบครัว อบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านกระทำความดี เน้นการพึ่งตนเอง ชาวบ้านมีการพึ่งพากัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลอดภัยเสพติด

การลักเล็กขโมยน้อย จัดตั้งโครงการต่างๆ ขึ้นในชุมชน เช่น โครงการพืชสมุนไพร โครงการปลูกผักสวนครัว เป็นต้น

6. ด้านการประสานงาน มีการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ เช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องต่างๆ

2.2 นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจหลักในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น จัดทำบริการสาธารณะแก่ชุมชน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนผ่านสภาตำบล ซึ่งมีตัวแทนจากชุมชนต่างๆ เข้าร่วมในการพัฒนา โดยจะเริ่มตั้งแต่การนำเสนอปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และจะกระจายโครงการพัฒนาลงไปยังชุมชนต่างๆ โดยตรง

นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมประสานงานกับสถาบันพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ เพื่อขัดเกลาจิตใจ และบางครั้งมีการนิมนต์พระสงฆ์ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นสิริมงคล

2.3 เกษตรตำบล

เกษตรตำบลมีหน้าที่หลักในการดูแล ให้คำแนะนำ การชี้แนะทางการเกษตร ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การดูแล การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการจำหน่าย ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อการต่อรองราคา การศึกษาความเหมาะสมของพืชที่จะปลูกในพื้นที่ เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช

เกษตรตำบลส่วนใหญ่ในอดีตจะใช้พื้นที่ศาลาการเปรียญให้คำปรึกษา ชี้แนะเกี่ยวกับการเกษตรแก่ชาวบ้าน ปัจจุบันเมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการถ่ายโอนภารกิจ ประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐกับหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน โดยภารกิจส่วนใหญ่จะตกไปอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรตำบลมีส่วนร่วมกับวัดในการพัฒนาชุมชนน้อยลง เพราะส่วนใหญ่จะร่วมมือ ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนมากกว่าวัด

เกษตรตำบลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สถาบันพุทธศาสนาควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการพัฒนาด้านจิตใจของคนในชุมชนเป็นหลัก เน้นความสามัคคี การเสียสละ และที่สำคัญพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน เพราะปัจจุบันชาวบ้านบางส่วน

เชื่อมความสัมพันธ์ต่อสถาบันศาสนาลง เนื่องจากข่าวความเสื่อมเสียของพระสงฆ์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม

2.4 พัฒนาการตำบล

นอกจากการพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่หลักของพัฒนากรตำบลแล้ว เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ต่างๆ ในด้านการประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพเสริม การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาผู้ชุมชนเข้มแข็ง โดยบางครั้งพัฒนากรตำบลจะเข้าไปให้ความรู้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งใช้พื้นที่วัดเป็นสถานที่ฝึกอบรม เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ตั้งของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ ศูนย์อบรมประชาชนตำบล และเนื่องจากความสะดวกทำให้พัฒนากรตำบลส่วนใหญ่ ใช้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือศาลาประชาคมเป็นสถานที่ในการพบปะชาวบ้าน

พัฒนากรตำบลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เจ้าอาวาสจะเป็นผู้นำของชุมชนในด้านการพัฒนาจิตใจมากกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากชาวบ้านให้ความเคารพนับถือพระผู้ใหญ่

2.5 ครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ

ครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่จะเป็นครูที่มีพื้นเพเป็นคนในท้องถิ่นนั้น มีความคุ้นเคยกับชาวบ้านและพื้นที่เป็นอย่างดี รวมทั้งจะเป็นผู้นำท้องถิ่นไปในตัว เพราะชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือ และไว้วางใจ และครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี นอกเหนือจากหน้าที่หลักของครูที่จะต้องสอนหนังสือ อบรมเด็กนักเรียน ด้วยความที่โรงเรียนอยู่ใกล้ชิดกับวัด ทำให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของทางวัด เช่น วันสำคัญทางศาสนา อันได้แก่ เทศกาลงานเดือนสิบ การทอดกฐิน เป็นต้น นอกจากนี้ ครูได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการวัด โดยเฉพาะได้รับหน้าที่ให้ดูแลด้านการเงิน รวมถึงการคัดเลือกเด็กนักเรียนที่เรียนดี แต่ยากจนให้ได้รับทุนการศึกษาจากทางวัด และส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางวัด

บ่อยครั้งที่ครูได้เชิญพระสงฆ์ให้มาเป็นวิทยากร สั่งสอนอบรมจริยธรรม ศีลธรรม แก่เด็กนักเรียน เพราะครูส่วนใหญ่เห็นว่าการสั่งสอนอบรมจริยธรรม ศีลธรรม การพัฒนาจิตใจเป็นบทบาทหลักของพระสงฆ์ ประกอบกับพระสงฆ์ส่วนใหญ่ในวัดจะเป็นคนในพื้นที่ และมีพรหมมาก ทำให้เด็กมีความเคารพนับถือและปฏิบัติตามคำสั่งสอน

ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการชักนำชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชนในระดับสูง เพราะพระสงฆ์จะมีทั้งการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวัตถุด้วย

กล่าวโดยสรุป บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มีความเห็นว่าสถาบันพุทธศาสนามีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านการสนับสนุนด้านสถานที่ในการพบปะพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหรือ ตลอดจนเป็นสถานที่ตั้งของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และพระสงฆ์จะมีบทบาทในการพัฒนาด้านจิตใจเป็นสำคัญ และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ

3. ผลการศึกษากิจกรรมการทำเรือพระของวัดบางदान ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์การทำกิจกรรมการทำเรือพระของวัดบางदान ช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2547 อันเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมมือร่วมใจกันทำ โดยมีวัดอันเป็นศูนย์กลางในการทำงานร่วมกันของชาวชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประเพณีชักพระหรือลากพระนั้นเป็นประเพณีที่ปฏิบัติต่อๆ กันมาเป็นเวลานานของประชาชนในหลายจังหวัดของภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความเชื่อทางพุทธศาสนา ในเรื่องของพระพุทธเจ้าตอนพระองค์เสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อตอนที่พระองค์เสด็จขึ้นไปโปรดพุทธมารดาซึ่งประทับอยู่ ณ ดุสิตเทวพิภพ โดยมีความเชื่อว่า พระพุทธองค์เสด็จลงมาเมื่อตอนเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พิธีการชักพระเป็นพิธีที่สำคัญพิธีหนึ่งของจังหวัดสงขลา

การชักพระแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การชักพระทางบกหรือพระบก เป็นการลากเรือพระ (พาหนะที่ประดิษฐ์ขึ้นมาสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป) ไปตามถนน และการชักพระทางน้ำหรือพระน้ำ เป็นการลากเรือพระไปตามแม่น้ำลำคลองหรือทะเล

การทำเรือพระของวัดบางदान ชาวบ้านจะเริ่มทำก่อนจะถึงวันประกอบพิธีชักพระทางวัดและชุมชนจะมาร่วมมือกันจัดเตรียมบุษบก (ยอดนม) เพื่อใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปที่จะใช้ประกอบพิธีชักพระ การทำบุษบกนี้ทางวัดจะแสดงฝีมือลายมือตกแต่งเรือพระกันอย่างสวยงาม เพื่อให้ผู้พบเห็นได้ชื่นชมความสวยงามของบุษบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และเกิดความศรัทธาวัดต่างๆ ในพื้นที่จะนัดหมายกันชักพระไปที่จุดหมายเดียวกัน (บริเวณสระบัว แหลมสมิหลา) เพื่อทำพิธีสมโภชร่วมกัน และมีกิจกรรมการประกวดความสวยงามของเรือพระด้วย

การทำเรือพระของวัดบางदानจะเป็นการร่วมมือกันของชาวบ้านภายในชุมชน เป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และถ่ายทอดความรู้ในการทำเรือพระจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่น

หนึ่ง ตามความสนใจของชาวบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น โดยเรือพระบกของวัดบางคานนั้นสร้างเป็นนั่งร้านรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เรียกว่า รันม้า มีแผงกันทั้งสี่ด้าน รันม้านี้สร้างลงบนท่อนไม้สี่เหลี่ยมสองท่อน ซึ่งทำหน้าที่เป็นล้อเลื่อน มีหัวและหางเป็นรูปพญานาค เพื่อให้จำลองภาพการเสด็จลงมาจากสวรรค์ของพระพุทธเจ้าตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา บนรันม้าเป็นที่ประดิษฐานบุษบก (ยอดนม) ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป (เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ของทางวัด ซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพเลื่อมใส) อีกที่หนึ่ง และประดับประดาอย่างสวยงามแบบเรือนยอด

การออกแบบและการตกแต่งเรือพระบกจะเป็นการคิดประดิษฐ์ของชาวบ้านเอง ร่วมกับการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าครั้งเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ประยุกต์กับลายกนกต่างๆ จากหนังสือของกรมศิลปกร ซึ่งรูปแบบและลวดลายที่ประดิษฐ์ออกมา จะเป็นการสะท้อนถึงความเชื่อตามภูมิปัญญาของชาวบ้าน เมื่อได้รูปแบบที่ต้องการแล้ว ชาวบ้านจะแบ่งหน้าที่กันทำตามความสามารถ ตั้งแต่การสร้างโครงเรือ พระบก การวาดลวดลาย การตัดแบบ การลงสี การต่อตัวเรือพระบก การเฝ้าตรวจตราเรือพระ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จำวัดโดยตรง ตลอดจนการควบคุมดูแล ซ่อมแซมตัวเรือพระบกในวันชักพระ ซึ่งอาจได้รับความเสียหายจากการเคลื่อนขบวนเรือพระ

ในการประดิษฐ์เรือพระนั้น ผู้ที่ประดิษฐ์ต้องทำกันเป็นระยะเวลานานนับเดือน ซึ่งบางวันต้องทำงานดึกดื่น ชาวบ้านที่ไม่มีฝีมือทางด้านการทำเรือพระ ก็จะมีส่วนสนับสนุนโดยการจัดเตรียมอาหารมาเลี้ยงกันในวัด โดยใช้อุปกรณ์และสถานที่ของวัด

ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ในการประดิษฐ์เรือพระ ส่วนหนึ่งเป็นเงินรางวัลชนะการประกวดเรือพระจากปีก่อนๆ ประกอบกับเงินทำบุญของชาวบ้านสำหรับการทำเรือพระโดยเฉพาะ

จากการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่า ประเพณีชักพระเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านานยากที่เสื่อมสลาย เพราะเป็นประเพณีที่ชาวบ้านทุกคนร่วมใจกันตกแต่งเรือพระของวัดด้วยศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งศิลปกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเป็นการถ่ายทอดฝีมือการทำเรือพระให้แก่ลูกหลานชาวชุมชนได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป นับว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางสังคมทางด้านศิลปกรรมไทย นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความสามัคคีและการเสียสละภายในชุมชน อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้ญาติมิตรได้มีการพบปะและร่วมสนุกสนานกันในท้องถิ่น รวมทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนภายนอกจากการแห่และประกวดเรือพระ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากผลการศึกษากิจกรรมการทำเรือพระของวัดบางคาน ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่มีวัดเป็นจุดศูนย์กลาง เป็นสถานที่พบปะ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน ของหลายๆ ฝ่ายทั้ง

ชาวบ้านในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนจากภายนอก อีกทั้งเจ้าอาวาส พระสงฆ์ภายในวัดส่วนใหญ่ก็เป็นคนในชุมชนท้องถิ่น จึงมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ทำให้ได้รับความเคารพ ศรัทธา เลื่อมใส และเกิดการประสานความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่นร่วมกันได้เป็นอย่างดี